

ТАЙНИТЕ ЦИТРУСОВИ ГРАДИНИ

БУДЖКАНО

Жителите на старинното градче Буджано Кастело в сърцето на Тоскана отвориха гостоприемно дворовете си – истински райски градини, за туристи и любители на екзотичните растения. Целта на инициативата, която се провежда в две поредни недели на 27 април и 4 май т. г., бе да се съберат средства за реставрация на местния манастир от XV век.

Ако някога попаднете в Тоскана и хванете влака от Флоренция за Виареджо, през прозореца ще видите низ живописни гледки – веднага след известния с минералните си бани курорт Монтекатини /издържан почти изцяло в духа на сецесиона/ влакът спира в Пеша /тук са най-големите парници и оранжерии за цветя в областта/, а сетне – в Буджано.

Старата част на градчето Буджано – Буджано Кастело – е кацнала на върха на един от типичните за Тоскана хълмове. Гледа на юг и от най-високата ѝ част се разкрива смайваща панорама: в подножието проблясват стъклата на парниците в Пеша, на запад се очертават профилите на хълмовете, които скриват от погледа град Лука и морето.

В края на април по инициатива на кмета Алфио Пелегрини и на местната Културна асоциация частните дворове на прекрасните вили в Буджано Кастело бяха отворени за посетители. Акцията, преминала под наслов "Тайните цитрусови градини на Буджано Кастело", е благотворителна – целта е да се съберат средства за реставрация на ренесансовия бенедиктински манастир /от XV в./, разположен на върха на хълма в сърцето на стария град.

Идеята да се покажат градините с нацъфтели азалии, камелии, рози, целите грейнали в слънчевите цветове на цитрусите /лимони, портокали, мандарини, грейпфрути/, не е случайна. В миналото монасите бенедиктинци от манастира били известни с уменията си на градинари, отглеждали най-вече цитрусови растения. Както в повечето древни манастири и тук се культивирали растения, които монасите използвали с лечебна цел.

Традицията да се отглеждат цитрусови растения в Буджано Кастело вероятно е просъществувала от времето на Ренесанса до днес благодарение на специфичния изключително мек микроклимат. В действителност градчето е разположено нависоко и логично би било цитрусите дървета да не се чувстват особено уютно тук. Но южното изложение и честите валежи през лятото благоприятстват развитието на типичните за Тоскана маслини, кипариси и пинии, както и екзотични растения. В Буджано Кастело ще видите също палми и други южни растения.

Опитът на монасите в отглеждането на цитруси не е останал без следовници – градските архиви и занаятчийските регистри свидетелстват, че през XVIII и XIX в. една от най-разпространените професии в Буджано Кастело е била "градинар, специалист по отглеждане на цитрусови растения". Местните градинари се славели в цялата област като вещи в занаята.

И до днес повечето семейства в Буджано Кастело с гордост показват лимониви и портокалови дървета на преклонна възраст. Типични за градчето са терасите, чиито подпорни стени са покрити с лимони така, както у нас по дуварите пълзи бръшлян. Другата впечатляваща гледка са "лозниците" – само че отрупани не с чепки грозде, а с лимони...

Вилите и сградите в Буджано Кастело са разпо-

ложени амфитеатрално по хълма, така както са накацали къщите на Велико Търново например. Повечето сгради са каменни или боядисани в тухлено червено, цвят, известен в Италия като "помпейско червено" /цвета на фона на откритите в Помпей стенописи/. В областта е признат за запазена марка на Буджано Кастело.

Средновековното Буджано Кастело е възникнало около господарския замък на местните феодали – Да Буджано /на италиански "кастело" означава замък/. По онова време чифлиците били огромни, изисквали много работна ръка и на този принцип полета-лека се зараждали селищата. Архивите сочат, че през X в. феодалната фамилия построява църквата "Свети Никола", а през 1038 г. издига и манастира "Света Мария", в който до 1630 г. живеят монаси бенедиктинци.

И до днес са оцелели църквата, манастирът и последната резиденция на феодалите – тези три сгради оформят централния площад на градчето. След разпадането на феодалната система господарската резиденция става седалище на общинската власт, чиито гербове /изработени от майолика/ и сега личат на фасадата. През XV в. стените на помещенията в сградата са покрити с фрески, фрагменти от които се виждат и днес. При реставрация на стенописите, извършена през 70-те г. на XX в., в основите на средновековния замък са открити руини, вероятно от римско време.

Църквата "Свети Никола" също разкрива пред посетителя няколко исторически пласта, най-старият е в типично романски стил. За жалост оцелели са само невероятно красив кръщелен купел и поставка, на която свещеникът да положи светите книги – и двата архитектурни елемента са изработени от перфектно съчетани бял и черен мрамор и очевидно са били част от оригиналната църква, разрушена по време на войните между тосканските общини и възстановена едва през XII в. През Ренесанса стените на храма са покрити с фрески, малка част от които са запазени.

Непосредствено до сградата на църквата е залепен манастирът "Света Мария". Изграждането му започва през 1038 г., но най-голям разцвет бенедиктинският манастир бележи през Ренесанса. От този период датира и прекрасният вътрешен двор. Той е по проект на Андера Кавалканти – роден в Буджано, но осиновен от известния Брунелески, за да стане по-късно най-добрият му ученик. През 1630 г. монасите бенедиктинци напускат обителта и пренасят всичките си ценности в бенедиктинския манастир във Флоренция.

Днес общинската управа на Буджано Кастело си е поставила амбициозната задача да реставрира старинната обител. Проектът вече е готов. Липсват само средствата. Ето защо жителите на градчето с ентузиазъм се включват в инициативата на местната културна асоциация. Те позволиха на посетителите да видят скритите зад зидовете прелести на 12 от вилите в Буджано Кастело. Любезните домакини развеждаха гостите си като истински екскурзоводи и със завидни ботанически познания разказваха за отделните видове растения. Освен това настойчиво черпеха с домашно приготвени вкуснотии: сладка и желета от лимони, мандарини, портокали или грейпфрути, изстуден чай от лимон или от цитрусов микс, собствено производство лимониви и портокалови "резанки", типичния за Италия лимонив ликьор – лимончело, и какво ли още не.

Освен приятната гледка за око, упоиващия аромат на нацъфтели цитруси и радващите небцето свежи вкусове организаторите не бяха забравили и друго сетиво – слухът на посетителите бе приятно гален от музикални камерни интермеца. В дворовете звучаха различни инструменти – цигулка, флейта, фагот, арфа, китара, а на площада – дори роял.

ИВА ЦОЛОВА
специално за "Паралели"
Снимки авторката

От едната страна – алени камелии, а от другата – стена от разноцветни азалии

Палми *Chamaerops excelsa* в двора на Бароковата къща

Арки от зеленина в Бароковата градина

Морски змици, морски жордани, амазонски дървета и ципури по стениците

Улиците на Бужано

Изложбата от редки цитрусови растения в двора на манастира

Езерцето с рибки в Бароковата градина

Урок по отглеждане на цитруси на площада. На втори план е сградата на общината с гербове по фасадата. Вдясно е църквата, до която е долепен манастирът

Натюрморт от цитруси на изложбата в двора на манастира